

Castrum doorheen de codex

Chanson à boire

Chanson à boire is een oud Frans drinklied van onbekende oorsprong. Vroeger had dit lied geen titel, maar werd de incipit of de startregel "Qui veut chasser" gebruikt als aanduiding. De tekst is in 1615 op muziek voor zang en luit gezet door Gabriël Bataille, dit in "Airs de différents auteurs, mis en tablature de luth par Gabriel Bataille sixieme livre". Dit is het zesde uit een reeks van 8 boeken die Gabriël Bataille gepubliceerd heeft tussen 1608 en 1618 om enerzijds liederen te verzamelen voor de toekomst en anderzijds staan er ook teksten in die voordien nog niet over een vaste melodie beschikten en waarvoor hij en andere schrijvers (zoals Guederon, Vincent, ...) een melodie voorzien hebben. Alhoewel de tekst door de eeuwen heen niet veel veranderde, is het oud-Frans zoals toen neergeschreven niet meer volledig zingbaar. In de jaren 80 is deze tekst en melodie terug opgepikt door de Franse groep Tri Yann, die het lied van een moderne Franse tekst voorzagen en zorgden voor een heropleving hiervan. Tri Yann is ook verantwoordelijk voor de tegenwoordig gebruikte titel "Chanson à boire".

AIR

Qui veut chasser une migraine N'a qu'à boire
Et maintenant La Table pleine De Serouelas,
toujours du bon,
& de Lamban. L'eau ne fait rien que pauer le painmen, toute toute
toute toute campagne, F'aide nous le verre & nous le remplissant.

Qu'ont serui tant de pleurs.	Boysét.	13
Que je plains tous ces esprits.	Guedron.	16
Quoy? faut-il donc.	Guedron.	18
Quand passeray-je.	Courville.	40
Que de peines Amour.	Bataille.	50
Que me sert-il de soupirer.		52
Que sous le conseil.	Boysét.	59
Qui veut chasser.	Bataille.	60

Alle die willen naar Island gaen

Dit lied werd in 1856 neergeschreven door Edmond de Coussemaker en brengt het verhaal van de IJsland vaarders. De traditionele IJsland vaarders vertrokken vanuit Frans Vlaanderen richting IJsland om zoals het lied beschrijft kabeljauw te vangen. De tocht duurde met klassieke zeilschepen ongeveer 6 maanden. In 1934 vertrok het laatste zeilschip op IJsland vaart met aan boord onder andere Theophiel Decroo die hiermee de laatste Vlaamse klassieke IJsland vaarder was, De langst overlevende traditionele Vlaamse IJsland vaarder was Engel Puystiens die in 1979 op 95-jarige leeftijd overleed. De teloorgang van de IJsland vaart met zeilschepen kwam er door de evolutie in de scheepvaart en de opkomst van Trawler als vissersschip, hiermee werd de reis ingekort tot 3 weken waardoor er per seizoen meerder keren kon gevaren worden. Vanaf 1901 begon IJsland zijn territoriale wateren te beschermen waardoor er minder ruimte vrijkwam voor internationale vissers. De steeds strengere wetgeving zorgde ervoor dat de IJsland vaart in 1995 definitief ten einde kwam toen de O.129 Amandine van zijn laatste reis terugkwam, dit schip is tegenwoordig te bezichtigen als museumschip in Oostende. Alle die willen naar Island gaen beschrijft specifiek de reis via de Atlantische oceaan, vandaar de 4^e strofe waar men vertelt dat bij Oost wind het best is het kanaal door te varen en de Britse eilanden langs westzijde te passeren. De Leezaers is kaap Lizard van Cornwall in het zuidwesten van Engeland. Cap Claire verwijst naar Cape Claer in het zuidwesten van Ierland. Rookol verwijst naar Rockall een klein (784 m²) eilandje in de Atlantische oceaan. De vogelscharen verwijst naar een lastig te omzeilen klip de Fuglaskar op IJsland om dan op de visgronden op Bredefjord aan te komen.

In de Antwerpse codex is de laatste strofe achterwege gelaten:

Eind'lijk dan komen w'op Island aan
Om kabeljauw te vangen En te vissen met verlangen
Naar Iseland, naar Iseland, naar Island toe
Tot driëndertig reizen zijn wij nog niet moe

Hieronder een stuk uit "Het visscherijblad" van 8 januari 1938 over allen die willen naar island gaen

Westermans eilande), waar ze weldra aldaar den riekla zien oprijzen. Er bestaat ook nog een ander liedekje, dat de reis beschrijft. De zes eerste strofen wijken echter af van hetgeen in 't begin van 't vorig liedje vermeld staat, om reden dat de vaart beschreven wordt langs het kanaal naar den Atlantischen Oceaan. Vermoedelijk is het hier een schooner die uitvaart uit St. Malo en langs Ierland de vaart neemt naar IJsland, dus langs den Atlantische uitkant.	Wy drinken daer, (bis) al op ons gemak Tot den lesten stuiver is uyt onzen zak (1) Zij varen rond IJsland langs het Westen om : langs een gevaarlijke klip, de Fuglasker (de Vogelscharen) : komen vóór den vooruitspringenden Snaefell Jökell (de Jokel : jökul is Ijslandach : ijskegel, sneeuwberg) en geraken in de Breidi-Fjord (Breida fjord) Als deze bocht geen visch meer geeft, dan vorleggen ze Noordwaarts in de Dyra-Fjord (Dyre fjort). Hiermede is het aan de Weste (de Westkust van IJsland) gedaan. Zij bereiken de Horn of Kaap Noords, steken 'op het eiland Grim af (in 1860 werden verschillende schepen alhier door het Poolijs geblokkeerd en de bemanningen moesten den winter op 't eiland doorbrengen), keeren terug onder land, zeilen rond den Rooden Hoek, door de Blauwebocht en komen bij kaap Langenes (Langenæs), waar ze vaarwel zeggen aan IJsland.	Alser de wind van het oosten waeyt. De schipper, bly van herten. Zegt : «Wat willen wy laveren ? (1) 't Zal beter zyn (bis), ja, 't zal beter zyn Te loopen voor de wind regt de canele in» (2) *** Langs de Leezaers (3) en de Schorels voorby : Van al daer naer Cap Claire (4) Die niet weet, hy zal wel leeren. Toen komter by (bis) onzen stiereman, En hy geeft ons de coers regte naer Iseland. *** Dan loopen wy 't eyland Rookol (5) voorby, Al naer de Vogelscharen, Dan kan ieder openbaren, En van daer naer (bis) den hoek Brede-fjord Daer smeten wy de kollen al buyten boord.	De laatste dorpsfeesdag eindigde laat in den avond, ja diep in den nacht, en als men het bed opzocht voor den laatsten slaap was iedereen nogal tamelijk «zwaar beladen» (6) Bij 't krieken van den volgenden dag, toog men, de kleine pakjes op den rug gesnoerd naar Duinkerke na van moeder of vrouw een kruiske ontvangen te hebben, met den duim midden op het voorhoofd geteekend. Onnoodig te zeggen dat ehtsteeds Onnoodig te zeggen dat het steeds bij het vertrek choog water» (1) werd zoowel bij afreizer als thuisblijvers. Hoe de gemoedstoestand van zulke mannen op dit oogenblik was, kan ik niet beter weergeven dan hier enkele regels over te schrijven uit een getuigenis van een visscher die in 1894 zijn zesde reize deed :
*** Alle die willen naer Island gaen, Om kabeljauw te vangen En te visschen met verlangen, Naer Iseland (bis), naer Iseland toe : Tot driëndertig reizen zy yn nog niet moe. *** Als den tyd van de foye komt aen, Wy dansen met behagen, En me weten van geen klagen. Maer komt den tyd (bis) van naer zee te gaen, Iedereen is al met een zoo zwaer hoofd belaeën.	Met hevigen Westelijken wind, werden de schepen, op 't einde hunner terugreis, heel dikwijls tot voor de haven van Nieuport gedreven. Daar sloegen ze dan 't roer om om onder lands langs de kust Duinkerke te bereiken. (1) Beduidt dat als de wind hevig in 't Noorden zat, men niet uitvaardde en zijn tijd en geld verspeelde in de herbergen, wachtend op «goe winds»	(1) Over en weder zeilen — Tegen wind zeilen, tot men in de hooge zee komt. (2) Canele : kanaal. (3) Leezaers : Kaap Lizard van Cornwall in den Zuidwesthoek van Engeland. (4) Kaap Claire : kaap in 't Zuidwesten van Ierland (Cape Claer). (5) Eiland Rockall in den Atlantischen Oceaan, Westelijk de Hebriden-eilanden.	(6) Zwaar beladen : te veel gedronken hebben ; bij drank zijn . (1) Hoogwater worden : tranen voelen opwellen. (Wordt voortgezet) ~~~~~ Nadruk verboden als rechten voorbehouden.

Sarie Marais

Dit lied werd geschreven tijdens de 2e Boerenoorlog (1899 tot 1902) waar de Britten vochten tegen de boeren van de Zuid-Afrikaanse republiek (Transvaal) en Oranje vrijstaat. Het lied doet onder meer het verhaal van de ontvoeringen door de Britten waar mensen werden weggebracht over de zee (grootrivier) naar andere kolonies zoals Ceylon. Er is enige discussie of het inderdaad tijdens de 2^e Boerenoorlog is geschreven en niet tijdens de eerste, maar strofe 3 lijkt hier uitsluitend in te geven, daar Kakies de bijnaam was voor de Britten tijdens de 2^e Boerenoorlog, tijdens de 1^e werden de Britten rooinek genoemd naar hun toen nog rode uniformen (zie Die Stellebosche kerels). De melodie (en ook een groot deel van de tekst) komt van het Amerikaanse lied "Sweet Ellie Rhee" geschreven door Septimus Winner in 1865. Dit lied werd door Amerikaanse migranten, die in de goudmijnen op Transvaal kwamen werken, meegenomen. Ook deze Amerikaanse versie gaat over oorlog en meer specifiek de Amerikaanse burgeroorlog (1861 tot 1865)

Sweet Ellie Rhee

Sweet Ellie Rhee, so dear to me
Is lost forever more
Our home was down in Tennessee
Before this cruel war
Then carry me back to Tennessee
Back where I long to be
Amid the fields of yellow corn
To my darling Ellie Rhee

The black velvet band

Dit lied gaat over iemand die verkeerdelijk veroordeeld wordt en naar Van Diemens land wordt gestuurd. Van Diemensland (genoemd naar Anthonie van Diemen door ontdekker Abel Tasman, maar tegenwoordig Tasmanië) was een strafkolonie waar de Britten tussen 1802 en 1856 veroordeelden naartoe stuurden. Van dit lied zijn minstens 98 verschillende versies terug te vinden uit onder andere: Ierland, Engeland, Australië, Canada en de Verenigde Staten. Door deze verscheidenheid speelt dit lied zich ook overal op de wereld af, met als enige constante in locatie Van Diemensland, dit wijst erop dat het lied tussen 1802 en 1856 zijn oorsprong vindt. Hieronder het uittreksel van dit lied opgenomen in "Broadside Ballads" door Swindells begin 19^e eeuw. De melodie van het lied is gebaseerd op "Tars of the blanch" waar we hieronder de eerste strofe van zien. Het valt ook op dat de oudere versies van dit lied net als Tars of the blanch geen refrein bevatten. Tegenwoordig is de in 1967 opgenomen versie van The Dubliners de bekendste.

Tars of the blanch

You Frenchmen don't boast of your fighting
Nor of the great deeds you have done,
Do you think that old England you'll frighte
As easy as Holland or Spain.
We listen and laugh while you threaten,
Your boasting and valour advance,
Since your boasting Le Pique has been takers,
By the jolly brave tars of the Blanch.

Black Velvet Band

TUNE—"Tars of the Blanch."

To go in a smack, down at Ba King, when a boy, as apprentice I was bound,
And I spent many hours in comfort in that pleasant little town;
At length future prospects were blighted, as soon you may all understand,
So by my downfall take warning—beware of a black velvet band.

One day, being out on the ramble alone by myself I did stray,
I met with a young gay deceiver, while cruising in Ratcliffe Highway;
Her eyes were as black as a raven, I thought her the pride of the land,
Her hair, that did hang o'er her shoulders, was tied with a black velvet band.

She towed me in port and we anchored, from virtue she did me decoy,
When it was proposed and agreed that I should become a flash boy,
With drink and gaming and plunder, to keep up the game was soon planned,
But since, I've had cause to remember the girl with a black velvet band.

Flash girls, if you wish to turn modest, and decent connexion to gain,
Do not wear a band o'er your forehead, as if to tie in your brain;
Some do prefer Victoria fashion, and some their hair braided so grand,
Myself, I do think it much better than a girl with a black velvet band.

Young men, by my fate take a warning, from all those gay ladies refrain,
And seek for a neat little woman that wears her hair parted quite plain,
The subject that now I do mention, though innocent, soon me trepan'd,
In sorrow my days will be ended, far from the black velvet band.

For she towed in a bold man-of-war's man, her ogle she wink'd on the sly,
But little did I know her meaning, when I thought her a faking his cly;
He said, I'm bound for the ocean, and shortly the trip will be made,
But still I've a strong inclination for the girl with the black velvet band.

A snare was invented to alight and banish me out of her sight,
A fogle she brought of no value, saying, More I wish being this night;
She slipped it into my pocket, false girl I and took me by the hand;
They gave me in charge for the sneeze—bad luck to the black velvet band!

I quickly was nailed and committed, and cast in the jug for a lag,
For a wipe that she pinched and buned to me, and valued no more than a fag;
The judge said to me, You are sentenced to a free passage to Van Diemen's Land
Far, far away from relations, so beware the black velvet band.

Swindells, Printer.

Roll the old chariot

Roll the old chariot is ontstaan kort na de slag bij Trafalgar in 1805 die weliswaar door de Britten werd gewonnen, maar waarbij ook admiraal Nelson het leven liet. Om zijn lichaam te bewaren tot terugkomst in Engeland werd hij bewaard in een vat rum, hier ligt ook de oorsprong van de meer gebruikelijke naam voor dit lied "a drop of Nelson's blood". A drop of Nelsons blood werd nadien ook gebruikt als benaming voor een glas rum. De tekst van het refrein is waarschijnlijk afkomstig van de hymne van het leger des heils "roll the salvation chariot", en de melodie is afkomstig van een niet nader genoemde spiritual. In de loop der jaren heeft zich dit dan ontwikkeld tot een sea shanty, kenmerkend door de ritmische zang om repetitieve taken aan boord uit te voeren. Net zoals bij veel sea shantys zijn er een bijna oneindig aantal versies omdat er veel geïmproviseerd wordt en mondeling doorgegeven. Meer moderne versies van het lied van het leger des heils hebben zich aangepast naar de melodie van "a drop of Nelson's blood".

Roll de Ole Chariot Along.

Oh, roll de ole char-iot a-long, Roll de ole char-iot a-long,

The first system of musical notation for 'Roll de Ole Chariot Along' consists of a treble and bass staff in 4/4 time, key of B-flat major. The melody is in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The lyrics are 'Oh, roll de ole char-iot a-long, Roll de ole char-iot a-long,'.

Roll de ole char - iot a-long, Ef ye don't hang on be-hin'.

FINE.

The second system of musical notation continues the melody and bass line. It ends with a double bar line and the word 'FINE.' above the treble staff. The lyrics are 'Roll de ole char - iot a-long, Ef ye don't hang on be-hin'.'

1. We are trav-el - lin' from mansions, to man-sions, to mansions.

The third system of musical notation begins with a first ending bracket over the treble staff. The lyrics are '1. We are trav-el - lin' from mansions, to man-sions, to mansions.'

We are trav-el - lin' from mansions to man - sions to mansions,

The fourth system of musical notation continues the melody and bass line. The lyrics are 'We are trav-el - lin' from mansions to man - sions to mansions,'.

We are trav - el - lin' from man - sions, to

The fifth system of musical notation continues the melody and bass line. The lyrics are 'We are trav - el - lin' from man - sions, to'.

Meiplanting

Dit lied wordt om beurten gezongen door mannen en vrouwen. Het lied gaat over de traditie van het planten van de meiboom waar men op 1 mei (of 30 april in sommige streken) ronddanste om het einde van de winter en de koude periode te vieren. Dit was dan ook een viering van vruchtbaarheid en liefde. In het lied wordt deze liefdesgift afgewezen door de vrouw. Maar door het te begraven bij den egelantier (een soort roos) zal het teken van hun liefde toch elk jaar in bloei staan. In streken waar de meiviering nu nog steeds plaatsvindt wordt meestal een versierde paal gebruikt en geen echte boom meer. Hier wordt een lintendans op uitgevoerd waarbij verscheidene mensen met een lint rond de boom en elkaar dansen totdat de linten rond de boom gevlochten zijn, om daarna in de omgekeerde richting terug te dansen om alles te ontwarren. Op meiboomvieringen worden vaak reidansen uitgevoerd waarbij mannen en vrouwen op een gescheiden rij staan (vandaar de naam) en na elk deel van de dans van partner wisselen. Een voorbeeld van een reidans in de Antwerpse codex is 't patertje.

